

ED-2525

M. A. (Previous) EXAMINATION, 2021

SANSKRIT

Paper Fifth

(साहित्यशास्त्रम्)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

सूचना :सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

इकाई—I

1. आचार्यभरतमुनिमते नाट्यमण्डपं किम् ? व्याख्या कार्या। 20
अथवा

नाट्यशास्त्रानुसारेण नाट्यस्य पञ्चवेदत्वं समीक्ष्यताम्।

इकाई—II

2. कयोश्चिद् द्वयोः उत्तरं लेखितव्यम्— 20
- (i) कति अर्थप्रकृतयः विविच्यताम् ?
- (ii) कति संधयः स्पष्टं क्रियताम्।
- (iii) नायकस्य लक्षणं विलिख्य नायकभेदाः प्रतिपाद्यताम्।
- (iv) 'मुग्धा नववयः कामा रतौ वामा मृदुः क्रुधिः।' स्पष्टं क्रियताम्।

P. T. O.

इकाई—III

3. कयोश्चिद् द्वयोः कारिकयोः ससन्दर्भ व्याख्या विधातव्या— 20
- (i) धर्मार्थकाममोक्षेषु वैचक्षण्यं कलासु च ।
प्रीतिं करोति कीर्तिं च साधुकाव्यनिबन्धनम् ॥
- (ii) शब्दार्थौ सहितौ काव्यं गद्यं पद्यञ्च तद्विधा ।
संस्कृतं प्राकृतं चान्यदपभ्रंशं इति त्रिधा ॥
- (iii) संस्कृता नाकुलश्रव्यशब्दार्थपदवृत्तिना ।
गद्येन युक्तोदात्तार्थासीच्छ्वासाख्यायिका मता ॥
- (iv) नेयार्थविलिप्तमन्यार्थमवाचकमयुक्तिमतम् ।
गूढशब्दामिधानञ्च कवयो न प्रयुञ्जते ॥

इकाई—IV

4. केषाञ्चित् चतुर्णां सूत्राणां व्याख्या विधेया— 20
- (i) काव्यं सद् दृष्टाऽदृष्टार्थं प्रीतिकीर्तिहेतुत्वात् ।
- (ii) रीतिरात्मा काव्यस्थः ।
- (iii) ओजः क्रान्तिमती गौडीया ।
- (iv) लोकवृत्तं लोकः ।
- (v) काव्यबन्धोद्यमोऽभियोगः ।
- (vi) काव्यं गद्यं तु पद्यं च ।

इकाई—V

5. कयोश्चिद् द्वयोः कारिकयोः ससन्दर्भ व्याख्या करुत— 20
- (i) गौर्गोः कामदुधा सम्यक् प्रयुक्ता समर्थते बुधैः ।
दुष्प्रयुक्ता पुनर्न गौर्त्वं प्रयोक्तः सैव शंसति ॥
- (ii) गद्यं पद्यं च मिश्रं च तत् त्रिधैव व्यवस्थितम् ।
पद्यं चतुष्पदी तच्च वृत्तं जातिदिति द्विधा ॥
- (iii) प्रसादवत् प्रसिद्धार्थमिन्दोरिन्दी वर द्युति ।
लक्ष्म लक्ष्मीं तनोतीति प्रतीतिसुभगं वचः ॥
- (iv) नैसर्गिकी च प्रतिभा श्रुतं च बहु निर्मलम् ।
अमन्दश्चाभियोगोऽस्याः कारणं काव्यसम्पदः ॥